

Ergenlerin Öznel İyi Oluşlarının Özerk, İlişkisel ve Özerk-İlişkisel Benlik Kurguları Açısından İncelenmesi

Examination of Adolescent's Subjective Well-Being in Terms of Autonomous, Relational and Autonomous-Relational Self-Construals

Yalçın ÖZDEMİR¹

Öz: Özerklik ve ilişkiselliğin iyi oluş için önemi bunları temel gereksinimler olarak gören öz belirleme kuramınca sıkça vurgulanmıştır. Ancak öznel iyi oluş özerklik ve ilişkisellik gereksiniminin karşılanmasından farklı şekillerde etkilenmektedir çünkü bu gereksinimlerin karşılanması kültüre göre farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışmada ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgularına göre nasıl farklılık gösterdiği incelenmiştir. Araştırmaya 14-18 yaşlarında, Ankara merkezde lise 9-11. sınıflarda öğrenim gören 580 öğrenci katılmıştır. Araştırma gurubundaki ergenlerin yaş ortalaması 16.26 (SS=1.06) ve yaş aralığı 14-18'dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 336'sını (% 58) kız, 244'ünü (% 42) erkek öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, Ailede Özerk-İlişkisel Benlik Ölçekleri, Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. MANOVA sonuçları ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusunun ergenlerin olumlu duyguları ve yaşam doyumları; özerk benlik kurgusunun ise olumsuz duyguları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Buna göre benlik kurgularını ilişkisellik ve özerk-ilişkisel açılarından tanımlayan ergenlerin yaşam doyumu ve olumlu duygu puan ortalamalarının kendilerini özerk olarak tanımlayanlardan yüksektir. Ayrıca, özerk grupta yer alan ergenlerin olumsuz duygu puanları özerk-ilişkisel olanlardan yüksektir. Bu sonuçlar Türk kültüründe ilişkiselliğin ve özerk-ilişkiseliliğin gençlerin iyi oluşları üzerindeki önemini göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçlarının psikolojik danışmanlar ve ana-babalar için önemli sonuçları bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: özerk benlik, ilişkisel benlik, özerk-ilişkisel benlik, benlik kurgusu, öznel iyi oluş.

Abstract: Silence of autonomy and relatedness emphasized by self-determination theory which conceptualizes autonomy and relatedness as basic psychological needs. However, subjective well-being is influenced by the satisfaction of autonomy and relatedness needs differently because satisfaction of these needs differs as a function of culture. This study explored how subjective well-being of adolescents as a function of autonomous, related, autonomous-related self-construals. The research group consisted of 580 students from grades 9th to 11th in Ankara. Adolescents were 14 to 18 years of age (M=16.26, SD=1.06). Of the participants, 336 (58 %) were female, 244 (42 %) were male. In order to collect data Personal Information Sheet, Autonomous-Related Self-in-Family Scales, Positive and Negative Affect Scale and Life Satisfaction Scales were used. Results of MANOVA revealed that the related and autonomous-related self-construal has an impact on adolescents' positive affect and life satisfaction. Autonomous self-construal has an effect on negative affect of adolescents. Adolescents who define themselves as relational and autonomous-relational have higher life satisfaction and positive affect scores than adolescents' who define themselves as autonomous. Also, negative affect scores of adolescents categorized as autonomous were found to be higher than adolescents categorized as autonomous-relational. These findings underscore the importance of relatedness and autonomy-relatedness for youth's positive well-being in Turkish culture. This study has important implications for counselors and parents.

Keywords: autonomous self, related self, autonomous-related self, self-construal, subjective well-being.

Öznel iyi oluş uzun zamandır iyi yaşamın temel bir parçası olarak düşünülmektedir. Kişilerin yaşamlarının niteliği ile ilgili genel değerlendirmeleri içeren öznel iyi oluş, bilişsel ve duygusal parçaları olan çok boyutlu bir yapıdır (Diener, 1994). Buna

göre üç boyutu içeren öznel iyi oluş, kişinin görelisi olarak yüksek düzeyde olumlu duygu, düşük düzeyde olumsuz duygu yaşamasını ve kişinin yaşam doyumunun yüksek olmasını ifade etmektedir.

Öznel iyi oluş üzerinde hangi etmenlerin etkili

¹ Yrd.Doç.Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, E-posta: yalcin.ozdemir@adu.edu.tr

olduğu çeşitli araştırmalarda incelenmiştir. Bu çalışmaların bazılarında özerklik, bağlılık ve yetkinlik gibi temel psikolojik gereksinimlerin doyurulmasının iyi oluşun temel belirleyicilerinden biri olduğu ileri sürülmüştür (Deci ve Ryan, 2000). Özerklik, ilişkisellik ve yetkinlik gereksiniminin doyurulmasını sağlayan kişisel ya da çevresel etmenler kişinin iyi oluşunu olumlu yönde etkilemektedir. Özerklik gereksinimi kişinin kendi etkinliklerini kendisinin seçmesiyle (Ryan, 1993), bağlılık gereksinimi de kişinin diğerlerine bağlı olduğunu ve destek aldığını hissetmesi ile giderilmektedir (Deci ve Ryan, 1985). Öz belirleme kuramına göre bu temel gereksinimlerin doyurulması bireylerin iyi oluşu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Ryan ve Deci, 2000).

Ergenlik döneminde yaşanan hızlı fiziksel ve bilişsel gelişimin, sosyal ilişkilerin gelişiminin ve ortaya çıkan yeni hak ve sorumlulukların bir sonucu olarak özerklik gelişimi hızlanmaktadır. Bu dönemde kendi kararlarını alabilme potansiyeli artmakta, benlik ve kimlik gelişimi hızlanmakta; duygu, davranış ve biliş daha çok ergenin kendisi tarafından düzenlenmeye başlanmaktadır (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Bu anlamda özerklik kendi kendini yönetme, kendi davranışlarını düzenleme, kendi kararlarını alma ve uygulamayı içeren aktif ve bağımsız bir işleyişi tanımlamaktadır (Feldman ve Rosenthal, 1991; Sessa ve Steinberg, 1991). Öz belirleme kuramına göre insanlar kendi eylemlerini yönetme konusunda doğal bir eğilime sahiptir ve bu sağlıklı bir işleyiş için gereklidir. Bu anlamda kontrol edici çevreler özerkliğin gelişimini engellemekte ve gençlerin iyi oluşunu olumsuz etkilemektedir (Deci, Koestner ve Ryan, 1999). Bazı çalışmalarda özerklik gereksiniminin karşılanmamasının psikolojik sağlık üzerinde olumsuz etkileri olduğu gösterilmiştir (örn. Ryan, Sheldon, Kasser ve Deci, 1996). Bazı kuramcılar da özerkliğin kültüre özgü, özellikle batı kültürüne, olarak görmüşler (Markus ve Kitayama, 1991) ve doğu kültürlerinde kontrol edilmenin, aileye bağlılığın daha fazla yaşam doyumuyla ve olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir (Miller, 1997). Chou (2000) duygusal özerkliğin bir boyutu olan bireyselleşmenin depresyonla ilişkili olduğunu bulmuştur. Benzer bir biçimde Aydın ve Öztütüncü (2001) depresyonun aileden ayrışmayla ilişkili olduğunu, ancak aile kontrolü ile ilişkili olmadığını göstermişlerdir. Aileden ayrışmanın bazı gelişimsel sorunlarla da ilişkili olduğu başka araştırmalarda ortaya konmuştur (Beyers ve Goossens, 1999; Chen ve Dornbusch, 1998; Garber ve Little, 2001)

İlişkisellik başkaları ile yakın ilişkilerin önemli olduğu ve kişinin çevresindekileri (örn. aile, akrabalar) benliğinin bir parçası olarak tanımladığı durumu ifade

etmektedir (Markus ve Kitayama, 1991; Kağıtçıbaşı, 2007). Ryan ve Deci (2000) özerklik gereksinimi gibi ilişkisellik gereksiniminin karşılanmasının da iyi oluş üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu göstermişlerdir. Maslow (1968) gereksinimler hiyerarşisinde sevmeye ve ait olma gereksinimlerini kendini gerçekleştirme gereksiniminden önce yerleştirerek ait olmanın önemine dikkat çekmiştir. Başka birçok çalışmada da ilişkisellik ve iyi oluş arasındaki ilişkiye vurgu yapılmıştır. Meeus, Oosterwegel ve Vollebergh (2002) Hollanda'da Alman, Türk ve Fas'lı ergenlerin katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında aileye güvenli bağlanmanın kimlik arayışını desteklediğini göstermişlerdir. Bu çalışmalar, ilişkiselliğin gelişim ve psikolojik sağlık üzerindeki olumlu etkisini gösterirken, Kwak (2003) Amerika Birleşik Devletlerinde göçmenler üzerine yapılan çalışmaları derledikleri araştırmalarının sonucunda ergenlerin hem özerkliği hem de aileleri ile ilişkiselliği tercih ettiklerini göstermişlerdir. Bu çalışmalar sadece ilişkiselliğin değil özerklik ve ilişkiselliğin bir arada olmasının ergenlerin iyi oluşları ile olumlu ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır. Diğer yandan bağlanma kuramcılarının keşfetme davranışını özerkliğin ilk göstergeleri olarak görmekte ve bağlanma ve özerklik arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedirler (Bowlby, 1982).

Batı kültürlerinde özerkliğin, daha geleneksel doğu toplumlarında bağlılığın ve ilişkiselliğin kişilerin psikolojik sağlıkları ile olumlu yönde ilişkili görünmesi, özerkliğin ve ilişkiselliğin batı ve doğu toplumları arasında yapılan temel ayrımların kaynağını oluşturmaya dayanmaktadır. Kültürlerarası psikoloji alanında insanların içinde yaşadıkları kültüre bağlı olarak ya özerklik ya da bağlılık yönünde bir benlik geliştirdikleri ileri sürülmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Buna göre, benlik gelişimi Batı kültüründe özerk-ayrık benlik; Doğu toplumlarında bağımlı-ilişkisel benlik açısından tanımlanmaktadır (Markus ve Kitayama, 1991; Sampson, 2000). Bu ayrımlar ve kişiler üzerindeki etkileri ya da kültürün öznel iyi oluş üzerine etkisi (Diener ve Suh, 1999) bazı araştırma sonuçları tarafından desteklenmektedir. Örneğin, Oishi, Diener, Lucas ve Suh (1999) özgürlüğün yaşam doyumunu yordama gücünün toplulukçu kültürlerle göre bireyci kültürlerde daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Yeh ve Yang (2006) anne babadan kopma ve psikolojik ayrışma ile Çin'li ergenlerin benlik saygısı ve mutluluk düzeyleri arasında olumsuz; aynı değişkenlerle içselleştirme, dışsallaştırma sorunları arasında olumlu ilişki olduğunu göstermişlerdir. Bu sonuçlar anne baba ve çocuk arasındaki bağlılığın önemli olduğu Çin toplumu için ergenin ana-babasından duygusal olarak

kopmasının ve uzaklaşmasının psiko-sosyal uyum için olumsuz sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir.

Kültürel psikoloji yaklaşımının yanı sıra psikoloji alanındaki bazı kuramsal yaklaşımlar aileden kopma, ayrışma ve bireyleşmeyi vurgularken bazıları da ilişkisellik ve özerkliğin birlikte gittiğini vurgulamaktadır. Psikonalitik kuramlara göre başkalarından bağımsızlaşma olarak tanımlanan bireysel özerklik sağlıklı gelişimin ön koşulu olarak kabul edilmiştir (Blos, 1979; Erikson, 1968). Bu yaklaşımda özerklik, dürtüsel gelişimin de bir sonucu olarak ergenin aile bağlarından ve kontrolünden uzaklaşması olarak tanımlanmaktadır (Freud, 1958). Psikanalitik kuramlarda aileyle bağların zayıflaması kendi duygu, düşünce ve davranışlarının sorumluluğunu alabilen özerk bireyler olabilmek için gerekli görülmektedir. Ancak özellikle 1970'lerden sonra aşırı bireyciliğin tehlikelerine dikkat çekilmiş (Kağıtçıbaşı, 1997) ve temel olarak Batı dünyasının bireyci dünya görüşünü yansıtan psikoloji (Kağıtçıbaşı, 2005), başkalarına bağlılığa değer vermeyen ve bireyciliği yücelten bir gelişim çizgisine katkıda bulunması nedeni ile eleştirilmiştir (Baumeister ve Leary, 1995).

Buraya kadar tartışılan kuramlar ve araştırma sonuçları kişilerin benlik kurgularını oluşturan özerklik ve ilişkisellik yönelimlerinin içinde yaşanılan kültüre bağlı olduğunu ve buradan kişilerin iyi oluşlarına giden yolun da kültürden kültüre değişebileceğini göstermektedir. Her ne kadar öz belirleme kuramcıları tarafından özerklik ve ilişkisellik temel gereksinimler olarak görülse ve her toplumda bu gereksinimlerin birlikte karşılanmasının önemine vurgu yapılsa da bu gereksinimlerin karşılanması kültürden kültüre farklılık gösterebilmektedir. Toplulukçu bir ülke olarak sınıflandırılan Türkiye'de (Hofstede, 2001) geleneksel toplumsallaşma süreci aile bütünlüğünü, ilişkilerde uyumu, yakınlığı ve sadık olmayı vurgulamaktadır (Kağıtçıbaşı, 1984). Ancak küreselleşmenin de etkisiyle Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısında değişimler yaşanmakta ve buna paralel olarak Türk insanının tutumlarda, değerlerde ve özellikle benlik tanımlamalarında giderek daha fazla bireyci olduğu belirtilmektedir (Çileli, 2000; Göregenli, 1995, 1997; Karakitapoğlu-Aygün, 2002). Bazı araştırmacılar da özerklik ve ilişkiselliğin kişilerin benlik tanımlamalarında bir arada bulunabileceğini önermişlerdir (İmamoğlu, 1998; Kağıtçıbaşı, 2000; Karadayı, 1998). Türkiye'nin toplumsal kültürel ortamında yaşanan bu değişimlerin gençlerin özerklik ve ilişkisellik gelişimlerinde değişimler ortaya çıkarması ve bunun da onların psikolojik sağlıkları üzerinde etkilerinin olması beklenebilir. Bu çalışmanın amacı ergenlerin

öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkiyel ve özerk-ilişkiyel benlik kurgularına göre nasıl farklılaştığını ortaya konmasıdır. Bu amaçla çalışmada "Ergenlerin öznel iyi oluşları benlik kurgusu (özerk, ilişkiyel ve özerk-ilişkiyel) puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? sorusuna yanıt aranmıştır.

Yöntem

Araştırma Grubu

Bu çalışmada, araştırma grubu 14-18 yaşlarında, Ankara merkezde 9., 10. ve 11. sınıflarda öğrenim gören 580 öğrenciden oluşmuştur. Veriler alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden olmak üzere rastlantısal yöntemle seçilen üç okuldan toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 336'sını (% 58) kız, 244'ünü (% 42) erkek öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma grubundaki ergenlerin yaş ortalaması 16.26 (SS=1.06) ve yaş aralığı 14-19'dur. Grubun % 31.'ini (n = 181) 9. sınıf, % 34'ünü (n = 194) 10. sınıf ve % 35'ini (n = 205) ise 11. sınıfa devam eden öğrenciler oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Benlik kurguları: Araştırmada benlik kurgularını ölçmek için Kağıtçıbaşı (2007) tarafından geliştirilen "Ailede Özerk-İlişkiyel Benlik Ölçekleri" kullanılmıştır. Üniversite öğrencileri için geliştirilen ölçeğin orijinali 22 maddeden ve ailede özerk benlik, ailede ilişkiyel benlik ve ailede özerk-ilişkiyel benlik olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar bir maddeye ne ölçüde katıldıklarını beşli dereceleme ölçeğinde işaretleyerek belirtmektedir. Ölçeğin ergenler için uyarlama çalışmasında üç boyutlu yapısının doğrulandığı görülmüştür (Özdemir ve Çok, 2011). Kağıtçıbaşı (2007) Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısını özerk benlik, ilişkiyel benlik ve özerk-ilişkiyel benlik boyutları için sırasıyla .84, .84, ve .77 olarak vermiştir. Ölçeğin ergenler için uyarlama çalışmasında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı özerk benlik kurgusu boyutu için .69, ilişkiyel benlik kurgusu boyutu için .77 ve özerk-ilişkiyel benlik kurgusu boyutu için ise .73 olarak bulunmuştur (Özdemir ve Çok, 2011). Bu çalışmada Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı özerk benlik kurgusu boyutu için .66, ilişkiyel benlik kurgusu boyutu için .71 ve özerk-ilişkiyel benlik kurgusu boyutu için ise .72 olarak bulunmuştur.

Ölçekten boyutlar ve kategorik olmak üzere iki düzeyde bilgi alınabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2007). Kategorik olarak özerklik ve ilişkisellik boyutunda medyan değer üstünde puan alanlar özerk-ilişkiyel, altında puan alanlar ise bağımlı-ayrık benliğe sahip kişiler olarak sınıflandırılmaktadır. Özerklik boyutunda medyanın üstünde, ilişkisellik boyutunda

medyanın altında puan alanlar özerk; özerklik boyutunda medyanın altında, ilişkisellik boyutunda medyanın üstünde puan alanlar ise ilişki benliğe sahip kişiler olarak sınıflandırılmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2007).

Olumlu-Olumsuz Duygu: Olumlu-Olumsuz Duyguyu ölçmek için Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından geliştirilen 10 olumlu, 10 olumsuz duygu maddesi içeren Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte olumlu duygu ve olumsuz duygu durumu 1 (hiç) ile 5 (çok fazla) arasında değerlendirilmektedir. Orijinal ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı olumlu ve olumsuz duygu için sırasıyla .88 ve .85 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. İç tutarlılık katsayıları olumlu duygu için .86 ve olumsuz duygu için .83 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı olumlu duygu için .72, olumsuz duygu için .71 olarak bulunmuştur.

Yaşam Doyumu: Yaşam doyumunu ölçmek için Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek öznel iyi oluşun bilişsel boyutunu değerlendiren beş maddelik bir ölçektir. Maddeler 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (kesinlikle katılıyorum) arasında cevaplanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Avrupa kökenli Amerikalılar için .89, Asya kökenli Amerikalılar için .90 olarak hesaplanmıştır (Pavot ve Diener, 1993). Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Köker (1991) tarafından yapılmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği .85, madde-test korelasyonları ise .71 ile .80 arasında hesaplanmıştır. Bu çalışmada Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .77 olarak bulunmuştur.

İşlem

Çalışmada kullanılan ölçekler katılımcılara okullarda, gönüllülük esasına dayalı olarak, grup uygulamaları şeklinde uygulanmıştır. Katılımcılara öncelikle araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve ardından uygulamaya geçilmiştir. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir. Ölçeklerin uygulanması 20–25 dakika arasında değişmiştir.

Veri Analizi

Ergenlerin olumlu duygu, olumsuz duygu ve yaşam doyumu puan ortalamalarının benlik kurgularına (özerk, ilişki ve özerk-ilişki benlik kurgusu) göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) kullanılmıştır. Benlik kurgusunun temel etkisi Multivariate F değeri ile gösterildikten sonra, Bonferroni düzeltilmesi yapılmış Varyans Analizi (ANOVA) ve Çoklu Karşılaştırma Testi (Post-hoc test) uygulanmıştır.

Bulgular

Katılımcıların Kağıtçıbaşı (2007) tarafından önerildiği gibi medyan değere (Medyan=3.75) göre sınıflandırılması sonucunda % 23'ü (n = 136) özerk, % 22'si (n = 130) ilişki, % 17'si özerk-ilişki (n = 98) ve % 21'i (n = 124) bağımlı-ayrık benliğe sahip kişiler olarak gruplanmıştır. Katılımcıların % 16'sının benlik kurgusu puan ortalamaları medyan değerde olması nedeni ile herhangi bir grupta sınıflandırılmamıştır. Ayrıca analizlerde Kağıtçıbaşı (2005) tarafından önerildiği gibi bağımlı-ayrık benliği oluşturan dördüncü grup sorunlu bir aile etkileşim örüntüsünü yansıması ve henüz görgül bulgular tarafından desteklenmemesi nedeni ile analizlere dâhil edilmemiştir.

MANOVA da gruplar boyunca değişkenler arasında korelasyonun eşit olduğu varsayımını test etmek için gerçekleştirilen kovaryans eşitliği test sonuçları gruplar boyunca değişkenler arasında korelasyonun eşit olduğu varsayımının karşılandığını göstermiştir (p=.100). Varyansların eşitliğinin incelenmesi için gerçekleştirilen homojenlik testi sonuçları olumlu duygu için (p=.06; p>.05), olumsuz duygu için (p=.52; p>.05) ve yaşam doyumu için (p=.30; p>.05) olduğundan bu üç değişken için varyansların homojen dağıldığı söylenebilir.

Ergenlerin öznel iyi oluş puan ortalamalarının benlik kurgularına (özerk, ilişki ve özerk-ilişki) göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için gerçekleştirilen MANOVA sonucunda, ergenlerin benlik kurgularının yaşam doyumu, olumlu duygu ve olumsuz duygu bağımlı değişkeni üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olduğu saptanmıştır ($\lambda = .900$, $F(3,484)=5.786$, $p<.001$). Ayrıca benlik kurgusu bağımlı değişkenlerin (multivariate) varyanslarının % .5'ini ($h^2=.052$) açıklamaktadır (Tablo 1). Bu düşük düzeyde bir etki büyüklüğünü ifade etmektedir.

Tablo 1. Benlik Kurgusuna (Özerk, İlişki, Özerk-İlişki) Göre Olumlu Duygu, Olumsuz Duygu ve Yaşam Doyumu Puanlarının Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Etki	λ	F	Hipotez sd	Hata sd	p	h^2
Kesişim	.011	14185.4436	3.000	482.000	.000	.988
Benlik Kurgusu	.900	5.786	9.000	1173.212	.000	.052

MANOVA sonucunda benlik kurgusu değişkeninin önemli bulunması nedeniyle izleme analizi olarak I. tip hatayı kontrol etmek amacıyla Bonferroni düzeltilmesi yapılmış ANOVA uygulanmış, sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir. Verilerin analizinde, grup sayısının fazla olması ikili karşılaştırmalarda hata payının artmasına yol açması nedeniyle Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. Bonferroni düzeltmesi anlamlılık düzeyi/bağımlı değişken formülü ile belirlenmektedir (Miller, 1991). Bu bölümde anlamlılık düzeyi Bonferroni düzeltmesi ile bağımlı değişken sayısı 3 olduğu için $0.05/3 = 0.016$ olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla benlik kurguları arasındaki farkın test edilmesi için kullanılan ANOVA’da anlamlılık düzeyi 0.016 olarak alınmıştır. Sonuçta tek yönlü ANOVA’lar; ergenlerin yaşam doyumlarının [$F(3,484)=9.858$, $p<.001$], olumlu duygularının ($F(3,484)=7.046$,

$p<.001$) ve olumsuz duygularının [$F(3,484)=6.957$, $p<.001$] benlik kurgularına göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymuştur. ANOVA sonucunda benlik kurgusu değişkeninin iyi oluş değişkeni üzerinde önemli bulunması nedeniyle farklı benlik kurgularının birbiri ile karşılaştırılması amacıyla ikili karşılaştırmalar yapılmıştır.

İkili karşılaştırmalarda da 1. tip hatayı kontrol etmek için Bonferroni yaklaşımı kullanılmıştır. İkili karşılaştırma analizlerinde her bir ANOVA .005 önem düzeyinde test edilmiştir ($0.016/3=.005$). Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre ergenlerin yaşam doyumları arasındaki farklılığın özerk benlik kurgusuna sahip olanlarla ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip olanlar arasında olduğu görülmüştür. Tablo 3’de benlik kurgularına göre bağımlı değişkenlere ait ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur.

Tablo 2. Benlik Kurgularına Göre Olumlu Duygu, Olumsuz Duygu ve Yaşam Doyumu Puanlarının İzleme Analizi Sonuçları

Kaynak	Bağımlı Değişken	KT	sd	KO	F	p	h ²
Düzeltilmiş Model	Olumlu	11.942	3	3.981	7.046	.000	.042
	Olumsuz	11.288	3	3.763	6.957	.000	.041
	Yaşam	18.006	3	6.002	9.858	.000	.058
	Doyumu						
Kesişim	Olumlu	12282,948	1	12282,948	21740,389	.000	.978
	Olumsuz	4865.354	1	4865.354	8995.649	.000	.949
	Yaşam	4562.346	1	4562.346	7493.277	.000	.939
	Doyumu						
Benlik Kurgusu	Olumlu	11.942	3	3.981	7.046	.000	.042
	Olumsuz	11.288	3	3.763	6.957	.000	.041
	Yaşam	18.006	3	6.002	9.858	.000	.058
	Doyumu						
Hata	Olumlu	273.452	484	.565			
	Olumsuz	261.774	484	.541			
	Yaşam	294.688	484	.609			
	Doyumu						
Toplam	Olumlu	12713.450	488				
	Olumsuz	5258.030	488				
	Yaşam	4922.120	488				
	Doyumu						
Düzeltilmiş Toplam	Olumlu	285.394	487				
	Olumsuz	273.063	487				
	Yaşam	312.694	487				
	Doyumu						

Tablo 3. *Olumlu Duygu, Olumsuz Duygu ve Yaşam Doymu Değişkenlerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

	Olumlu Duygu		Olumsuz Duygu		Yaşam Doymu	
	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}
Özerk benlik	4.88	0.80	3.28	0.77	2.87	0.75
İlişkisel benlik	5.21	0.67	3.11	0.70	3.32	0.81
Özerk-ilişkisel benlik	5.21	0.66	2.96	0.68	3.20	0.74

Buna göre özerk benlik kurgusuna sahip ergenlerin yaşam doyumu puan ortalamaları (\bar{X} = 2.87, SS = .75) ilişkisel (\bar{X} = 3.32, SS = .81) ve özerk-ilişkisel benlik kurgusuna (\bar{X} = 3.20, SS = .74) sahip ergenlerin yaşam doyumu puan ortalamalarından düşüktür. İlişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip ergenlerin yaşam doymaları özerk benlik kurgusuna sahip olanlardan daha yüksektir. Ergenlerin olumlu duyguları açısından sonuçlar incelendiğinde de benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. İlişkisel (\bar{X} = 5.21, SS = .67) ve özerk-ilişkisel benlik kurgusuna (\bar{X} = 5.21, SS = .66) sahip ergenlerin olumlu duygu puan ortalamaları özerk benlik kurgusuna (\bar{X} = 4.88, SS = .80) sahip olanlardan daha yüksektir. Ergenlerin hissettikleri olumsuz duygu açısından ise sadece özerk benlik grubunda yer alanlarla özerk-ilişkisel grupta yer alanlar arasında farklılık bulunmaktadır. Özerk benlik kurgusuna sahip olanların olumsuz duygu puan ortalamaları (\bar{X} = 3.28, SS = .77) özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip ergenlerden (\bar{X} = 2.96, SS = .68) daha yüksektir. Bu sonuçlara göre ilişkisellik ve özerk-ilişkisellik ergenlerin öznel iyi oluşları üzerindeki etkisi açısından özerklikten daha önemli görünmektedir.

Tartışma ve Yorum

Bu çalışmada ergenlerin öznel iyi oluşlarının benlik kurgularına (özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusu) göre değişip değişmediği incelenmiştir. Sonuçlar, ergenlerin özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusunun olumlu duygu, olumsuz duygu ve yaşam doymaları üzerinde fark yarattığını göstermiştir. İlişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip ergenlerin özerk benlik kurgusuna sahip ergenlere göre olumlu duygu ve yaşam doymu puanlarının yüksek, özerk benlik kurgusuna sahip ergenlerin olumsuz duygu puanlarının ise özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip ergenlere göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Çalışmanın sonuçları ergenlik döneminde aileden ayrışmanın ve benliğin özerk olarak kavramsallaştırılmasının ergenlerin sağlıklı gelişimi için gerekli olduğunu ileri süren görüşlerden (Freud, 1958) farklılık göstermektedir. Özerkliği aileden ayrılma olarak gören psikanalitik bakış açısına göre

aileden duygusal olarak uzaklaşmanın ergenin sağlıklı gelişiminde önemli bir rolü olduğu kabul edilmektedir (Freud, 1958). Bu kurama göre, sağlıklı ergenler kişisel düşüncelerini anne babalarından ayırmayı, kendi davranışlarını ve eylemlerini adım adım düzenlemeyi anne babalarına olan duygusal bağdan koparak öğrenmelidir. Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak en azından bir zamanlar düşünüldüğü gibi özerk benliğin evrensel bir değer olmayabileceği ya da özerkliğinin gelişimi ergenlik döneminin bir sonucu olsa bile aileyle yakın ilişkilerin sürdürülmesinin onların iyi oluşları üzerinde daha etkili olduğu söylenebilir.

Bu sonuçlarla ilgili diğer bir açıklama da, sağlıklı sosyal ve psikolojik gelişim için geleneksel psikanalitik yaklaşımın önerdiği anne babadan kopma ve ayrışmanın gerekli olduğu görüşü (Blos, 1967; Freud, 1958) yukarıda da belirtildiği gibi batılı olmayan kültürler için geçerli olmayabilir. Batılı olmayan kültürlerde yapılan bazı çalışmalarda bunu destekler sonuçlar bulunmuştur. Örneğin, Yeh ve Yang (2006) anne-babadan kopma ve psikolojik ayrışma ile Çin'li ergenlerin benlik saygısı ve mutluluk düzeyleri arasında olumsuz, aynı değişkenlerle içselleştirme, dışsallaştırma sorunları arasında olumlu ilişki göstermişlerdir. Aslında, aile bağlarından koparak özerk olmanın batıda yaşayan ergenler için de çok uygun bir gelişim yolu olmadığı belirtilmektedir (Baltes ve Silverberg, 1994; Grotevant ve Cooper, 1986; Ryan ve Deci, 2000).

Bu çalışmada ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusu ile ergenlerin iyi oluşları arasında gösterilen olumlu ilişkiler bu alanda yapılmış olan bazı çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Örneğin birçok çalışmada ergenin ana-babasıyla bağlılığının sürmesinin psiko-sosyal uyumu için olumlu etkilerinin olduğu gösterilmiştir (Allen, Hauser, Eickholt, Bell ve O'Connor, 1994; Baltes ve Silverberg, 1994; Ryan ve Deci, 2000). Bu çalışmaların sonuçları sadece ergenler için aileyle ilişkileri sürdürmenin olumlu etkisini göstermemiş aynı zamanda özerklik ve ilişkiselliğin ergen gelişiminin iki temel boyutu olduğu ve birbirini tamamladıklarını da göstermiştir. Buna göre özerkliğinin ergenlerin iyi oluşları üzerinde tek başına

bir etkisi yokken, özerklik ve ilişkiselliğin bir arada olmasının ergenlerin sağlıklı gelişimi üzerinde etkisi bulunmaktadır. Araştırmanın sonuçları Öz Belirleme Kuramına kısmen destek sunmaktadır. Buna göre, özerkliğin tek başına olumlu iyi oluş üzerinde etkisi bulunmazken, ilişkisellelikle birlikte olmasının olumlu etkilerinden söz edilebilir.

Bu çalışmanın özerk-ilişkisel benlik ve iyi oluş arasındaki olumlu ilişkileri gösteren bulgusu Kağıtçıbaşı (1996, 2005, 2007) tarafından önerilen özerk-ilişkisel benliğin en uygun gelişim çizgisi olduğu görüşüne de destek sunmaktadır. Sonuçlar, geleneksellikten modernliğe doğru hızlı bir değişim yaşanan Türk kültüründe (İmamoğlu ve Karakitapoğlu-Aygün, 1999; Karakitapoğlu- Aygün ve İmamoğlu, 2002) aile ilişkilerinin önemini devam ettirdiğini göstermesi açısından da önemli görünmektedir. Bu sonuçlar aileyle yakın ilişkilerin sürmesinin ergenlerin iyi oluşları üzerindeki rolüne dikkat çekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişki ve özerk-ilişkisel benlik kurgularına göre nasıl farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Bu sonuçlara dayanarak gelecek araştırmalar ve uygulamalar için bazı önerilerde bulunulabilir. Yurt dışında yapılan çalışmalarda kişilerin benlik kurgularının sosyo-duygusal gelişimleri üzerinde etkili olduğu gösterilmiştir (Markus ve Kitayama, 1991; Lam, 2006). Bu çalışmanın sonuçları farklı benlik tiplerinin ergenlerin iyi oluşları üzerinde nasıl bir etkisinin olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Toplulukçu bir ülke olarak sınıflandırılan Türkiye’de (Hofstede, 2001) sadece Batıda ortaya çıkmış kuramlara dayanarak aileden ayrışma ve bireyselleşme sağlıklı ergen gelişimi için çok önemli görülüp, bağlılık ve ilişkisellik boyutu ihmal edildiğinde gençlerin tam olarak anlaşılması ve onlara gerekli yardımın sunulması istendik düzeyde başarılamayacaktır. Ergenlere sunulan psikolojik danışma hizmetlerinde gelişimsel bir amaç olarak aileden ayrışmanın çok fazla vurgulamasının eleştirilmesi de buna destek olarak sunulabilir (Ryan ve Deci, 2000). Bu anlamda bu çalışmanın sonuçları,

psikolojik danışmanlara ve psikologlara ergenlere sundukları psikolojik yardımlarda yol gösterici olabilir. Ergenlik özerklik gelişimi için önemli bir dönem olmasına rağmen, bu çalışmanın bulguları ergenler için aileyle ilişkilerin sürmesinin önemini göstermesi açısından önemli görünmektedir. Çalışmanın sonuçları ayrıca ailelere de bir yandan çocuklarının özerkliklerini desteklerken diğer yandan çocukları ile yakınlıklarını sürdürmeye çalışmalarının çocuklarının sağlıklı gelişimi için önemli olduğunu göstermektedir.

Bu önemli katkılarına rağmen çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki, çalışmaya sadece şehirde, aileleri ile birlikte yaşayan, liseye devam etmekte olan ergenlerin katılmasıdır. Daha önceki bazı çalışmalarda kırsal kesimde yaşayanların şehirde yaşayanlara göre daha geleneksel olduğu gösterilmiş (Freeman, 1997; Georgas, 1989; Özdemir, 2012) ve benlik kurgusu üzerine yapılacak çalışmalarda bölgesel farklılıkların dikkate alınması gerektiği önerilmiştir. Bu nedenle, gelecek çalışmalarda farklı yerleşim yerlerinden, örneğin kırsal kesimden gençler de araştırmalara dâhil edilmelidir. Ayrıca, bu araştırmada yaş grubu olarak sadece 15-18 yaş grubu ergenler alınmıştır. Farklı gruplarda, örneğin ailesinden ayrı yaşayan üniversite gençliğinde ve çalışan gençler arasında bu sonuçlar farklılık gösterebilir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda bu kesimlerin de araştırmalara dâhil edilmesi yararlı olacaktır. Çalışmanın diğer bir sınırlılığı ise bu çalışmada benlik ölçümünde referans grup olarak sadece ailenin alınmış olmasıdır. Kişilerin başkalarına bağlılığı ya da başkalarıyla ilişkiselliğinin durumdan duruma (evde ana-babayla, okulda arkadaşlarla) değişebileceği belirtilmiştir (Markus ve Kitayama, 1991). Bu nedenle kişinin diğerleri ile olan ilişkilerinde özerklik ve ilişkiselliğinin de çalışmalara dâhil edilmesi ve gelecek çalışmalarda tüm bu boyutların gençlerin iyi oluşları ile ilişkisinin incelenmesi önemli görünmektedir. Bu çalışmanın başka bir sınırlılığı da kesitsel bir çalışma olmasıdır. Benlik kurgusunun zamanla değişebileceği düşünüldüğünde bu değişimlerin boylamsal bir çalışmada gençlerin iyi oluşları üzerine etkilerinin incelenmesi daha ayrıntılı bilgi sağlayabilir.

Kaynaklar

- Allen, J. P., Hauser, S. T., Eichholt, C., Bell, K. L., & O'Connor, T. G. (1994). Autonomy and relatedness in family interactions as predictors of negative adolescent affect. *Journal of Research on Adolescence, 4*, 535-552.
- Aydın, D. (1999). *Social network composition, social support and psychological well-being in first year METU students: A longitudinal investigation. [İlk yıl ODTÜ öğrencilerinde toplumsal ağ, sosyal destek ve psikolojik durum: Boylamsal bir araştırma]*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, B., & Öztütüncü, F. (2001). Examination of adolescents' negative thoughts, depressive mood, and family environment. *Adolescence, 36*, 77-83.
- Baltes, M. M., & Silverberg, S. B. (1994). The Dynamics between dependency and autonomy: Illustrations across the life span. In D. L. Featherman, R. M. Lerner, & M. Perlmutter (Eds.), *Life-span developmental behavior* (pp. 41-90). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Baumeister, R., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin, 117*, 497-529.
- Beyers, W., & Goossens, L. (1999). Emotional autonomy, psychosocial adjustment, and parenting: Interactions, moderating, and mediating effects. *Journal of Adolescence, 22*, 753-769.
- Blos, P. (1967). The second individuation process of adolescence. *Psychoanalytic Study of the Child, 22*, 162-186.
- Blos, P. (1979). *The Adolescent Passage*. Madison, WI: International University Press.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment* (2nd ed.). New York: Basic.
- Chen, Z., & Dornbusch, S. M. (1998). Relating aspects of adolescent emotional autonomy to academic achievement and deviant behavior. *Journal of Adolescent Research, 13*, 293-319.
- Chou, K. L. (2000). Emotional autonomy and depression among Chinese adolescents. *Journal of Genetic Psychology, 161*, 161-169.
- Çileli, M. (2000). Change in value orientations of Turkish youth from 1989 to 1995. *The Journal of Psychology, 134*, 297-305.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the determination of behavior. *Psychological Inquiry, 11*, 227-268.
- Deci, E. L., Koestner, R., & Ryan, R. M. (1999). A meta-analytic review of experiments examining the effects of extrinsic rewards on intrinsic motivation. *Psychological Bulletin, 125*, 627-668.
- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research, 31* (2), 103-157.
- Diener, E., & Suh, E. M. (1999). National differences in subjective well-being. In E. Kahneman, E. Diener, & N. Schwarz (Eds.), *Well-being: The foundations of hedonic psychology* (pp. 434-450). New York: Russell Sage Foundation.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment, 49*, 71-75.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.
- Feldman, S. S., & Rosenthal, D. A. (1991). Age expectations of behavioural autonomy in Hong Kong, Australian, and American youth: The influence of family variables and adolescents' values. *International Journal of Psychology, 26*, 1-23.
- Freeman, M. A. (1997). Demographic correlates of individualism and collectivism: A study of social values in Sri Lanka. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 28*, 321-341.
- Freud, A. (1958). Adolescence. In Freud, A. (ed.), *The writings of Anna Freud: Research at the Hampstead Child-Therapy Clinic and other papers (1956-1965)* (Vol. 5) (pp. 136-166). New York: International Universities Press.
- Garber, J., & Little, S. A. (2001). Emotional autonomy and adolescent adjustment. *Journal of Adolescent Research, 16*, 355-371.
- Gençöz, T. (2000). Pozitif Negatif Duygu Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi, 15*(46), 19-26.
- Georgas, J. (1989). Changing family values in Greece. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 20*, 80-91.
- Grotevant, H. D., & Cooper, C. R. (1986). Individuation in family relationships: A perspective on individual differences in the development of identity and role-taking skill in adolescence. *Human Development, 29*, 82-100.
- Göregenli, M. (1995). Kültürümüz açısından bireycilik-toplulukçuluk eğilimleri: Bir başlangıç çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi, 10*, 1-14.
- Göregenli, M. (1997). Individualist and collectivist tendencies in a Turkish sample. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 28*, 787-793.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. Thousand Oaks, California: Sage.
- İmamoğlu, E. O. (1998). Individualism and collectivism in a model and scale of balanced differentiation and integration. *Journal of Psychology, 132*, 95-105.

- İmamoğlu, E. O., & Karakitapoğlu-Aygün, Z. (1999). 1970'lerden 1990'lara değerler: Üniversite düzeyinde gözlenen zaman, kuşak ve cinsiyet farklılıkları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 1-22.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1984). Socialization in traditional society: A challenge to psychology. *International Journal of Psychology*, 19, 145-157.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Özerk-ilişkisel benlik: Yeni bir sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11, 36-44.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1997). Individualism and collectivism. In J. F. Berry, M. H. Segall, C. Kagitcibasi. (Eds.), *Handbook of cross-cultural psychology* (pp.1-49). London: Allynand Bacon.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36 (4), 403-422.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (2nd ed.). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Karadayı, F. (1998). *İlişkili özerklik: Kavramı, ölçülmesi, gelişimi ve toplumsal önemi, gençlere ve kültüre özgü değerlendirmeler*. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Karakitapoğlu-Aygün, Z. (2002). *Self-construals, perceived parenting styles and well-being in different cultural and socio-economic contexts. [Farklı kültür ve sosyo-ekonomik düzey bağlamlarında benlik kurguları, ana baba tutumları ve iyi olma hali]*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakitapoğlu-Aygün, Z., & İmamoğlu, E. O. (2002). Value domains of Turkish adults and university students. *The Journal of Social Psychology*, 142,333-351.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kwak, K. (2003). Adolescents and their parents: A review of intergenerational family relations for immigrant and non-immigrant families. *Human Development*, 46, 15-36.
- Lam, B. T. (2006). Self-construal and socio-emotional development among Vietnamese-American adolescents: An examination of different types of self-construal. *International Journal of Behavioral Development*, 30(1), 67-75.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.
- Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being* (2nd ed.). New York: Van Nostrand Reinhold.
- Meeus, W., Oosterwegel, A., & Vollebergh, W. (2002). Parental and peer attachment and identity development in adolescence. *Journal of Adolescence*, 25, 93-106.
- Miller, P. M. (1997). Family structure, personality, drinking, smoking and illicit drug use: a study of UK teenagers. *Drug and Alcohol Dependence*, 45, 121-129.
- Oishi, S., Diener, E., Suh, E., & Lucas, R. E. (1999). Value as a moderator in subjective well-being. *Journal of Personality*, 67, 157-184.
- Özdemir, Y. (2012). Kırsal kesimde ve kentte yaşayan ergenlerin benlik kurguları açısından karşılaştırılması. *Kastamonu eğitim dergisi*, 20(1), 81-96.
- Özdemir, Y., & Çok, F. (2011). Ailede özerk-ilişkisel benlik ölçeklerinin lise öğrencileri için uyarlanması ve psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 10(1), 121-132.
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). The affective and cognitive context of self reported measures of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 28, 1-20.
- Ryan, R. M. (1993). Agency and organization: Intrinsic motivation, autonomy, and the self in psychological development. In J. E. Jacobs (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Developmental perspectives on motivation* (Vol. 40, pp. 1-56). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Ryan, R. M., Sheldon, K. M., Kasser, T., & Deci, E. L. (1996). All goals are not created equal: An organismic perspective on the nature of goals and their regulation. In P. M. Gollwitzer & J. A. Bargh (Eds.), *The psychology of action: Linking cognition and motivation to behavior* (pp.7-26). New York: Guilford Press.
- Sampson, E. E. (2000). Reinterpreting individualism and collectivism. *American Psychologist*, 55, 1425-1432.
- Sessa, F., & Steinberg, L. (1991). Family structure and the development of autonomy in adolescence. *Journal of Early Adolescence*, 11, 38-55.
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1063-1070.
- Yeh, K. H., & Yang, Y. J. (2006). Construct validation of individuating and relating autonomy orientations in culturally Chinese adolescents. *Asian Journal of Social Psychology*, 9, 148-160.
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Collins, W. A. (2003). Autonomy development during adolescence. In G. R. Adams and M. Berzonsky (Eds.), *Handbook of Adolescence* (pp. 175-204). Oxford: Blackwell.

Extended Summary

Examination of Adolescent's Subjective Well-Being in Terms of Autonomous, Relational and Autonomous-Relational Self-Construals

Yalçın ÖZDEMİR

Subjective well-being (SWB) or happiness is a multidimensional construct that includes both emotional and cognitive elements. Specifically, SWB consists of two distinctive components (Diener, 1994): an affective part, which refers to both the presence of positive affect and the absence of negative affect, and a cognitive part. The affective part is hedonic evaluation guided by emotions and feelings, while the cognitive part includes appraisal of one's life.

Self-determination theory (Deci and Ryan, 2000) suggests that satisfaction of basic psychological needs for autonomy, competence, and relatedness associated with higher levels of well-being. Autonomy refers to the experience of behaving in accord with one's own interests or values (Ryan, 1993) and it is supported by non-controlling, supportive relationships. Relatedness refers to a propensity toward connectedness or belongingness with others (Deci & Ryan, 1985).

Subjective well-being is influenced by the satisfaction of autonomy and relatedness needs differently because these concepts are mostly culturally driven. Past research indicates that both components of SWB are influenced by culture (Diener & Suh, 1999). Individualistic cultures emphasize the independence of individuals, whereas collectivistic cultures emphasize the interdependence of individuals and their close relationships with others (Markus & Kitayama, 1991). Individualistic cultures emphasize autonomy and support independent self-construal, whereas collectivistic cultures emphasize relatedness and reinforce the development of interdependent self-construal. Culture influence the relationship between self-construal and SWB in that for collectivists having interdependent self-construal (relatedness) associated with positive SWB, whereas for individualists having independent self-construal (autonomy) is related with positive well-being. These ideas supported with some research results. For example, Oishi, Diener, Lucas, and Suh (1999) found that freedom was a stronger predictor of life satisfaction in individualistic cultures than in collectivistic cultures.

Turkey was grouped as a collectivistic country (Hofstede, 2001) and traditionally close relationships with family and relatives is very important in Turkish culture (Kağıtçıbaşı, 1984). However, important socio-cultural changes have been appeared for two decades in Turkey. Individualistic values such as autonomy, achievement and self-enhancement have been gained more importance (Karakitapoğlu-Aygün & İmamoğlu, 2002). Despite these increase in individualistic values, as a collectivistic value relatedness is still important for Turkish people. Indeed, some researcher proposed that autonomy and relatedness can co-exist in Turkish people self-descriptions (İmamoğlu, 1998; Kağıtçıbaşı, 2000; Karadayı, 1998). Investigating how all these changes affect adolescents' well-being is very important in order to better understand youths in Turkey. So, the purpose of this study is to examine how adolescents' subjective well-being differs as a function of autonomous, related, and autonomous-related self-construals.

Method

A total of 580 adolescents with mean age of 16.26 ($SD = 1.06$) participated in this study. Self-construals was measured "Autonomous-related Self-in-Family Scales" (Kağıtçıbaşı, 2007). In order to measure subjective well-being two measures were used namely "Satisfaction with Life Scale" and "Positive and Negative Affect Scale". Satisfaction with Life Scale (Diener, Emmons, Larsen, and Griffin, 1985) is a 5-item scale. It is a measure of satisfaction with one's personal life. Adaptation studies of this scale to the Turkish culture was done by Köker (1991). Positive and Negative Affect Scale (Watson, Clark, & Tellegen, 1988) has 20 items, 10 describe positive affect and 10 negative affect. Respondents use a 5-point Likert-type scale, ranging from 1 (nothing or almost nothing) to 5 (very much) to express the degree to which they generally experience the particular feeling or emotion described by the item. This scale

adapted to Turkish by Gençöz (2000). The tests were administered collectively to groups of participants.

Findings

The MANOVA was used in order to compare positive affect, negative affect and life satisfaction scores of adolescents with autonomous, related and autonomous-related self-construals. Results showed significant multivariate effect for the three self-construals ($\eta^2 = .900$, $F(3,484)=5.786$, $p<.001$). The univariate F tests showed there was a significant difference between life satisfaction [$F(3,484)=9.858$, $p<.001$], positive affect ($F(3,484)=7.046$, $p<.001$) and negative affect [$F(3,484)=6.957$, $p<.001$] scores with respect to three self-construals. Adolescents who define themselves as relational and autonomous-relational have higher life satisfaction and positive affect scores than adolescents' who define themselves as autonomous. Also, negative affect scores of adolescents categorized as autonomous were found to be higher than adolescents categorized as autonomous-relational.

Discussion

Findings indicated that while adolescents with related and autonomous-related self-construals have higher positive affect and life satisfaction scores than autonomous self-construal, negative affect scores

of adolescents with autonomous self-construal have higher than autonomous-related self-construal. In other words, adolescents with connected familial ties may feel better, have higher life satisfaction. On the other hand, adolescents with autonomous separate self may experience negative feelings. Although, these findings are not consistent with the views emphasize separateness from parents (Blos, 1967; Freud, 1958), parallel with the findings indicating the importance of connectedness or relatedness (Allen, Hauser, Eickholt, Bell, & O'Connor, 1994; Baltes & Silverberg, 1994; Ryan & Deci, 2000). These findings also provided support for the notion that autonomy-relatedness is an optimum way for healthy development (Kağıtçıbaşı, 2007).

Conclusion and implications

Findings of the current study underscore the importance of relatedness and autonomy-relatedness for youth's positive well-being in Turkish culture. This study has important implications for counselors and parents. Although gaining autonomy during adolescence is crucial, professionals working with adolescents should take into consideration importance of relatedness as well. Future studies with longitudinal research design and with different groups will be helpful in determining the changing effects and causality.